



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collatie van P. Cornelius Hazart Priester Der Societeyt Jesv

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1662

§. II. Tweede Deel. Handelende van het vermaen Christi tot een oprecht
gheloove.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71405)

Dooz het tweede, dat is/ door t'gebruyck vande selve omstandigheden, heeft hy willen te kennen gheben/ dat dit mirakel der bzooden / sagh op het leste Abontmael.

Dit was dan het eerste booz herepdsel/tot de leeringe van sijn vleesch te eten / de welke hy nu booz hadde; ende tot de instellinge des H. Abontmaels/de welke naederhant is gheschiet/ten eersten / op dat hy de hartneckicheit der Joden soude boozkomen/ende/wanneer sy hem souden hoozen seggen: Ick sal u mijn vleesch t'eten gheben/ende mijn bloedt te d'rincken/niet en souden vraghen: Hoe connen dese dinghen gheschieden? want dooz dat mirakel toonde hy haer booz de oogh/ dat het wel kost gheschieden/ende dat sijne macht/ende segen/ende woorden/ in het een niet swacker en waren als in het ander. Ten tweeden/op dat sijne Apostelen / hoozende hem in t'leste Abontmael seggen: Dat is mijn lichaem, dat is mijn bloedt, ende siende de ceremonien die hy daer benessens ghebruyckte/souden dit mirakel / met de selve ceremonien gedaen/ indachtich worden / en niet eens twijfselen van t'gene hy haer septe.

§. II.

TWEDE DEEL.

Handelende van het vermaen
Christi tot een oprecht
gheloove.

Het mirakel vande vijf bzooden nu gedaen wesende/ en de menschen versact; soo sijn de discipelen / seght Ioannes v. 17. overghe-
scheept naer Capharnaum, ende Christus is samen
in t

met haer derwaerts ghegaen wandelende oer de zee. Nu de menschen / die ghespist hadden ghetweest / sanderendaeghs siende dat Christus vercrooken was / sijn mede oberghescheept naer Capharnaum om Christum te soecken / ende hem ghebonden hebbende / hebben ghezaeght: Meester, wanneer zijt ghy hier ghekomen? Christus siende wat het gheslaghen was / te weten / dat sy meer den kost sochten / als hem / heeft hier beghinnen te spreken van eene gheestelijke spijs / segghende: Dit is het werck Godts, dat ghy in hem gheloof, die den Vader ghesonden heeft. Dese menschen / ghehoort hebbende van in hem te gheloooven / sonder eens acht te nemen / op het mirakel dat sy daeghs te bozen ghesien hadden / braeghen van Christo: Wat teecken doet ghy, op dat wy sien, ende aen u gheloooven? Onse Vaders hebben het Manna ghe-eten in de woestijne: Als of sy wilden segghen (soo als klaer blijkt uyt de antwoorde Christi) wy gheloooven in Moysen, om dat hy aen onse Daders / broodt uyt den hemel ghegheven heeft / in de woestijne: wat teecken doet ghy / op dat wy meer gheloooven in u / als in Moysen? Christus heeft gheantwoort: Moyses en heeft aen uwe Daders gheen warachtigh broodt ghegheven / want t'en was maer eene figure, ofte schaduwe, (soo den Dortschen Bijbel dit verklaert Num. 38.) maer mijnen Vader sal u het waerachtigh hemelsch broodt gheven, want dat is het broodt Godts, 'twelck uyt den hemel ghedaelt is, ende het leven gheeft aende wereldt. Ende soo de Joden seuden: Gheeft ons dat broodt; Christus heeft gheantwoort: ick ben dat broodt, die tot my komt en sal noyt hongheren, die in my gheloof, en sal noyt dorsten; Doorders: Dit is den wille des Vaders, dat ghy in den sone gheloof. Wederom: Die in my gheloof, heeft het eeuwigh leven, &c.

Wie en siet hier niet / dat Christus, dese Joden socht te brengen tot een oprecht ghelooven Nu / soo de Joden / een teecken hadden ghe-
 rpscht

eyscht om in hem meer te ghelooben / als in
 Moyses, ende Christus haer gheseydt hadde: Ick
 sal u tot een teecken een ander broodt gheben
 als Moyses; soo is de braghe/ wat hy / dooz die
 broodt heeft verstaen? seght ghy / dat dit het
 gheloobe selbe is? hoe kan het gheloobe wesen
 een teecken van het gheloobe? seght ghy dat dit
 teecken om in hem te ghelooben/ is gheveest/
 sijn lichaem aen het kruys in de doot overghe-
 gheben? Dit teecken / was meer om de hart-
 neckighe Joden ongheloobigh te maecken/ als
 gheloobigh/ soo als wel ghebleken heeft upt de
 lasteringhen / die sy spraken wanneer Christus
 hinc aen het kruys spottende met hem / om
 dat hy sy selven niet en verlosse van't kruys/
 ende houdende hem booz een lasteraer / om dat
 hy gheseydt hadde/ dat hy den sone Gods was/
 ende nu nochtans soo swack / ende ellendigh/
 dat hy hinc aen een kruys &c. Wat was dan
 dit booz een broodt / dat hy aen haer sonde ghe-
 ben/ tot een teecken / dat sy meer in hem moe-
 sten ghelooben/ als in Moyses? was het hy selbe/
 soo hy daer stont onder de Joden? maer sy sa-
 ghen hem aen / booz eenen slechten mensch na-
 melijck booz den zone van den timmerman
 Joseph: Dit en kost haer dan gheen teecken we-
 sen / om in hem meer te ghelooben/ als in Moy-
 sen: Seght my dan / wat dit booz een teecken
 geweest is/ ende booz een ander broodt/ als dat
 van Moyses: Ick hebbe nu ghetoot/ dat het noch
 t'gheloobe selbe / noch hy selve, soo hy daer stont/
 noch sijn ghekruyst lichaem kost wesen: Soo moet
 het dan wesen/ die spijs, vande welke hy seght/
 dat het sijn vleesch is, niet sijn vleesch/ booz soo veel
 als het sichtbaerlijck ghekruyst is geweest/ soo
 nu bewesen is: Ergo booz soo veel als hy dat on-
 sichtbaer heeft in't Avontmael ghegeben aen de
 gheloovsge om t'eren/ samen met sijn bloedt om
 te drucken/ waer van hy in dit Capitrel/ belof-
 te doet: ofte indien het dit niet en is / gheeft my
 van

dan een ander teecken / r'welck hy aen de Joden ghegheben heeft om in hem meer te gheloo-
ben / als in Moysen. Dit vermaen dan tot het
gheloove / is eene booz-berespdinghe gheweest/
om allenskenz te komen tot de belofte van sijn
lichaem r'eten te gheben / ende sijn bloedt te
dzincken: Om de Joden te doen gheloo-
ben / ende aen te nemen r'ghene hy hier van datelijck
soude leeren / Soo stelt hy aen haer sp-selven
booz/als Godt: Want hy seght tot sebenmael
toe/dat Godt sijnen Vader is; hy seght r'ontd
upt/dat hy van den hemel afghedaelt is / ende
dat al de ghene / die in hem sullen gheloo-
ben; van hem sullen op-gheweckt worden ren upter-
sten daghe. Dit waren de betweegh-redenen/
mer de welcke hy de Joden wilde overstrijden/
dat sy in hem moesten gheloo-
ben.

Mercht hier derhalven / dat hy booz dit ver-
maen berespcht bande Joden eenen oodmoed-
ghen gheest / ende ghevanghen verstand / belo-
pente het eeuwighe leven aen de ghene / die de
ooghen sluyten aen de menschelijcke reden / om
die open te doen/ende aen te sien de au'hozstept
Godts / de welcke kan doen / r'ghene den
mensch niet bequaem en is om te begrijpen.
Nu dan / indien in het h. Sacrament niet an-
ders metter daet teghentwoozdigh en is / als
bzoodt/ende wijn afghesondert van't ghemeen
ghebzuuck / ende wesende teckenien van't li-
chaem/ende bloedt Christi, dese boozberespdinghe
is onnutigh/ende en was niet noodigh mira-
kels te doen / noch het eeuwighe leven te belo-
ben / aen de ghene die haer verstaude souden
onderwerpen om te gheloo-
ben / dat het bzoodt
beteckent het lichaem Christi, ende den wijn/
sijn bloedt; aenghesien dit Sacrament soo
ghenomen wesende / gheene verholentheydt
en is / maer eene ghemeene sake / die lichte-
lijck bande menschen/sonder teghen strijdt des
verstandts/kan ghelooft worden: want de sin-
nen

nen self konnen t' batten / de ooghen sien / de
 handen tasten / den mont smacken / dat het
 broodt/ende wijn is: het verstant kan datelijck
 sien / dat het niet en is boven de macht van een
 mensche/eeuen diamant/ ofte stuck broodt ofte
 pet anders te stellen tot een teeken van t'ghene
 hem belieft. Verhalde/hy en soude niet nieuwt
 geseyt hebben de wijle in t'oude testament / het
 Manna, ende de brooden van Melchisedech, ende de
 brooden der voorstellinge/bolgens de schriftuer
 de verklaringe vande Dordrechtchen Bijbel, na-
 melijck aengaende het Manna, ende bolgens het
 ghemeen gevoelen der H. O. vadersen/mede
 figuren waren van sijn lichaem.

En anderen: Christus moest nootsakelijck/in
 dit verheven vermaen tot het geloobe (t'welck
 hy dede tusschen het mirakel der brooden/ ende
 belofte vande Eucharistie) te kenne n gegeven heb-
 ben/dat hy moest saken voorhouden/de welke
 souden stryden tegen de sinnen/ende het verstat/
 aenghesien dat de Joden een nieuwt mirakel
 van hem vereytschten/ boven dat vande verme-
 nigghuldunge der brooden. Hy beloofte haer dat/
 van sijn lichaem/ en bloedt / daer hy voegende/
 dat het mirakel van t'Manna, ghedaen in t'oude
 testament maer een voorspel was/ van t'ghene
 hy wilde doen in t'neuwt testament. Dit soo
 wesende / oock den hartneckichsten onder de
 menschen sal nu moeren bekeunen / dat 1. dit
 verheven vermaen tot het geloobe/ 2. dese begeer-
 te van een nieuwt mirakel/ 3. de belofte van t'
 selbe te doen/ de gelijckenisse vande Eucharistie
 niet t'Manna, op de maniere als wy nu betwisen
 hebbe/niet en kan ober-een-kome mit een Sa-
 crament / het welck niet anders en heeft als
 broodt/ende wijn / afghesondert van t'gemeen
 ghebruyck/ en wesende reekenen des lichaems/
 en bloedts Christi: want/bolgens dese opinte der
 Gereformeerde, mi moet geen getwelt doen aen de
 reden/ende aen sijne sinnen/om dit Sacramt
 E geloof

ghelooben / de wyle het min considerable sou wesen / als de vermenighvuldige der brooden / ende het Manna.

Doch om noch klaerder te thoonen / in t'exempel van t'Manna, hoe verre dat het gheboelen Christi was / van t'gheboelen der Ghereformeerde: Ick segge dat Christus, siende / dat de Joden hem praemde / als sy seiden: onse vaders hebben het Manna ge-eten; dat hy haer soude segghen / ofte dat / van t'gene hy haer hope gaf / wat beter is was / als het Manna, t'welck Godt upt den hemel hadde ghesonden aen haere baders in de woestijne: hy heeft haer gheantwoort: Datter gheene ghelijkenisse en was; ende dat de Eucharistie soo verre het Manna, te boben ginck / als t'gene / t'welck doet leven / edelder / ende uptnemender is / als t'ghene de doot niet beletten en kan: Dat hare baders / het Manna etende / waren gestorven / maer die dese spijse souden eten / die hy beloofde te gheben / eeuwelijck souden leven. Dit soo wesende / ick thoone / dat het onmogelijck is / dat de uptnemenheit van de spijse / die hy beloofde / boben het Manna niet en kan samen staen met d'opinie der Ghereformeerde. Want in dien hy niet anders beloofde als broodt / ende wijn / sijnde teekenen sijns lichaems / ende sijns bloedts / t'samen oock verzegelingen van sijne beloften / soo soud' het Manna kostelijcker gheveest hebben / als de spijse / die hy beloofde. Want het Manna was mirakuleus aengaende het maeken / als wesende ghesozmeert door de handen der Engelen. Het broodt / ende wijn / sijn booztgebracht vande aerde / ghesozmeert door de handen der menschen.

Het manna wederstont aen de hitte des byers / ende aen alle oorzaken van verderffelijckheyt. Het broodt / ende wijn / sijn onderwozpen aen veranderinghe / ende corruptie. Het manna was mirakuleus in sijne uptwerkingen / want het hadde den smaect van alle spijsen. Het broodt / ende

ende wijn en hebben niet sulcx. Al dat g' hebben/
 is/te bereekenen het lichaem/ ende bloet Christi,
 dat hadde oock het Manna: Hier upt beslupte ick/
 dat het gheboelen der Ghereformeerde, niet be-
 staen kan: Want Christus verskert de Joden/
 dat de spijs/die hy haer geben sal/edelder/ ende
 uptnemender is als het Manna: Maer indien de
 leere der Ghereformeerde warachtich is / de spijs-
 se/die hy gegeven heeft/en is niet edelder / noch
 uptnemender als het Manna, maer contrarte:
 Ergo het gheboelen der Ghereformeerde, en kan
 niet warachtich sijn. Wy moeten dan onderfoe-
 ken wat datter meer is/in de spijs/ die Christus
 hier belooft te geben/ als in het Manna gheweest
 is; welck spijs Christus wilde stellen / tot een
 meerder teeken van sijne macht/ als het teeken
 dat Moyles hadde ghegeben aen de vaders in de
 woestijne.

§. III.

DERDE DEEL.

Handelende van t'gheven des lic-
 haems, ende des bloedts.

OM dat Christus, soude thoonen/ dat hy de
 spijs/ die hy beloofde/ stelde teghen het
 Manna, als een meerder teeken / dan het
 Manna gheweest hadde; oversulcx dat hy wilde
 boldoen aen den Eysch bande Joden / die hem
 een nienty teeken hadden ghebraght / soo be-
 gint hy sijnen discours met dese woorden:

V. 49. Vwe vaders hebben het Manna ghe-eten in de
 woestijne. ende sijn gestorven. Als willende seggen:
 Dit was het teeken dat Moyles gaf,

E 2

V. 50.